YmV U 50/2022 vp 8.9.2022

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (teollisuuspäästödirektiivin muuttaminen)

SLLn kanta

Suomen Luonnonsuojeluliitto pitää ehdotusta pääosin kannatettavana.

Kaivosten BATn jakaminen kaivostyyppien osalta on arveluttavaa. Johtuen sivukiven koostumusriskeistä kaikilla kaivoksilla on samoja päästöriskejä malmien ominaisuuksista riippumatta. Kaivosten päästöt ovat erittäin merkittävä ympäristöongelma, joka nykyisellään johtaa usein kaivannaisjäte- ja vesidirektiivien vastaiseen tilanteeseen. Tämä jatkuu tyypillisesti hyvin pitkiä aikoja. Kaivosten BAT-normeja asetettaessa on panostettava sellaisiin teknologioihin, joilla kaivannaisjäte- ja vesidirektiivien tavoitteet saavutetaan myös pitkien aikojen kuluessa.

Eläinsuojien osalta kiinnitämme huomioita, että eläinkohtaisten metaani- ja ammoniakkipäästöjen tiukentaminen voi johtaa eläinten tehotuotannon lisäämiseen. Eläinkohtaisten päästöjen alentaminen ei välttämättä johda kokonaispäästön alentamiseen, vaan tehotuotannon lisääntyessä tulos voi olla päin vastainen. EUn tulee säädellä kokonaispäästöjä ja tuotannon määrää. Määrällisten tavoitteiden ohella laadullisiin tavoitteisiin tulee kiinnittää huomioita. Eläinkohtaisten päästöjen minimointi voi haitata eläinten hyvinvointia, tuotteiden laatua sekä elintarvike- ja terveysturvallisuutta eläintautien ja lääkinnän, kuten antibioottien, tarpeen vuoksi.

Alla kommentit kohtaan valtioneuvoston kanta.

Lisätietoja:
Jari Natunen
SLL, Erityisasiantuntija, FT
044-21 00 453

9 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti komission ehdotukseen, jolla teollisuuspäästödirektiiviä muutetaan vastaamaan paremmin keskeisiä ympäristöpolitiikan tavoitteita. Valtioneuvosto pitää erityisen tärkeinä toimia, joilla hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään vesistökuormituksen vähentämistä, turvallisia materiaalikiertoja ja tuetaan kiertotaloutta. Direktiiviehdotus on johdonmukainen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja tukee komission saasteettomuustoimintaohjelman (E 69/2021 vp) täytäntöönpanoa. Sillä parannettaisiin entisestään päästöjen vähentämisen hierarkian toteutumista, joka perustuu EU:n perussopimuksen mukaisesti ennalta varautumisen periaatteeseen, saastuttaja maksaa -periaatteeseen ja periaatteisiin, joissa ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä ja ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä. Samalla valtioneuvosto pitää tärkeänä, että direktiiviehdotuksen täytäntöönpanemiseksi tehtävien toimenpiteiden tulee olla toteuttamiskelpoisia.

Valtioneuvosto korostaa teollisuuspäästödirektiivin roolia EU:n keskeisenä teollisuuden päästöjä koskevana sääntelynä ja pitää tärkeänä, että lainsäädäntö on ajantasaista, ottaa huomioon

teknologisen kehityksen ja tukee teollisten innovaatioiden käyttöönottoa sekä on hyvin yhteen sovitettua muun EU:n lainsäädännön ja politiikan kanssa, erityisesti ilmasto-, kiertotalous- ja luonnon monimuotoisuuspolitiikan kanssa. Valtioneuvosto tukee ehdotuksia teollisuuspäästödirektiivin ja teollisuuden päästöportaaliasetuksen yhdenmukaistamisesta soveltamisalan ja säänneltävien päästöjen osalta.

Valtioneuvosto pitää muutoksia direktiivin soveltamisalaan pääosin asianmukaisina. Nautatilojen lisäämistä direktiivin soveltamisalaan sika- ja siipikarjatilojen rinnalle voidaan pitää hyväksyttävänä, koska nautakarjan kasvatuksesta aiheutuu merkittäviä ammoniakki- ja metaanipäästöjä. Valtioneuvosto pitää hyvänä eläinsuojille suunniteltua kevennettyä lupamenettelyä. Jatkoneuvotteluissa tulisi kuitenkin selvittää edelleen eläinsuojien lupamenettelyn keventämismahdollisuuksia. Valtioneuvosto huomauttaa, että direktiiviehdotuksen mukaisesti soveltamisalassa olevien eläinsuojien kokonaismäärä kasvaisi selvästi. Jatkotyössä tulisi selvittää, voisiko siipikarjatilojen eläinyksikköpohjaisia rajoja nostaa ilman että ehdotuksen kunnianhimon taso merkittävästi muuttuisi ja käytettäviä eläinyksikkökertoimia muuttaa vastaamaan paremmin eri eläinlajeista syntyviä päästöjä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että kaikkia eläinsuojia koskevista toimintasäännöistä päätettäisiin komission delegoidulla päätöksellä kaksi vuotta direktiivin julkaisemisen jälkeen. Valtioneuvosto pitäisi parempana vaihtoehtona esimerkiksi sitä, että toimintasäännöistä päätettäisiin komission täytäntöönpanopäätöksellä mahdollisuuksien mukaan niin, että toteutettavien lisätoimenpiteiden kustannukset ja hyödyt arvioitaisiin.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella eläinsuojien toimintasääntöjen täytäntöönpanolle varattuun varsin lyhyeen siirtymäaikaan ja siihen, että kaikenkokoisten eläinsuojien tulisi noudattaa vaatimuksia samanaikaisesti. Valtioneuvosto pitäisi myös parempana eläinsuojien täytäntöönpanon jaksottamista esimerkiksi laitoskoon perusteella.

Eläinsuojien osalta kiinnitämme huomioita, että eläinkohtaisten metaani- ja ammoniakkipäästöjen tiukentaminen voi johtaa eläinten tehotuotannon lisäämiseen. Eläinkohtaisten päästöjen alentaminen ei välttämättä johda kokonaispäästön alentamiseen, vaan tehotuotannon lisääntyessä tulos voi olla päin vastainen. EUn tulee säädellä kokonaispäästöjä ja tuotannon määrää. Määrällisten tavoitteiden ohella laadullisiin tavoitteisiin tulee kiinnittää huomioita. Eläinkohtaisten päästöjen minimointi voi haitata eläinten hyvinvointia, tuotteiden laatua sekä elintarvike- ja terveysturvallisuutta eläintautien ja lääkinnän, kuten antibioottien, tarpeen vuoksi.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna metalli- ja teollisuusmineraalikaivosten lisäämistä soveltamisalaan ottaen huomion näiden aiheuttamat merkittävät päästöt. Kaivosten erityispiirteiden vuoksi tulisi kuitenkin jatkotyössä varmistua siitä, että kaivosten päästöjen vähentämistä koskevat parhaan käyttökelpoisen tekniikan päätelmät valmistellaan erityisen huolellisesti ja eri kaivostyyppien ja -teknologioiden vaikutukset huomioidaan horisontaalisten kaikkia kaivoksia yhteisesti koskevien päästövaatimusten lisäksi. Tärkeitä uusia haitta-aineita ovat asbestit, radioaktiiviset aineet, suolaionit, ravinteet ja lantanoidit sekä rikastuksen kemikaalit (esimerkiksi ksantaatit, flokkulantit). Lisäksi kaivosten ympäristölupamenettelyssä tulee jatkossakin säilyä riittävä harkintavara, jotta kaivosten paikalliset olosuhteet voidaan ottaa kestävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon ympäristödirektiivien puitteissa myös pitkien aikojen kuluessa kaivoksen sulkemisen jälkeen. ~~Soveltamisalaan lisättävien laitoksien tulisi olla lisäksi sellaisia, joiden toiminnasta syntyy merkittäviä päästöjä.~~

Valtioneuvosto tukee ehdotusta teollisuuslaitosten pakollisista ympäristöjärjestelmistä ja näiden sisältövaatimuksista kuitenkin niin, että toiminnanharjoittajille ei tulisi syntyä velvoitetta ottaa käyttöön tiettyä ympäristöjärjestelmää. Käyttöönoton aikataulun tulee olla kunnianhimoisempi alkaen 2025 ja puutteista tulee olla sanktioita. Ympäristöjärjestelmän tulisi olla pääasiallinen täytäntöönpanon keino erityisesti ympäristötehokkuuteen liittyvien vaatimusten ja vertailutasojen täytäntöönpanossa. ~~Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin osin varauksellisesti vaatimukseen~~

Kommentoinut [JN1]: lisäysehdotus

Kommentoinut [Jari Natu2]: Pääsääntöisesti vaikutukset ovat samanlaisia ja merkittäviä

Kommentoinut [JN3]: Merkittäviä ongelmia jotka on huomoitava

Kommentoinut [Jari Natu4]: Suomen lupaharkinnassa on ollut ongelmia lukuisia lupia on kaatunut Rämepuro, Talvivaara-Terrafamen monet luvat ja viimeisimpänä Sokli. SII ei pidä jatkossakaan tällaista harkintaa tarkoituksenmukaisena

Kommentoinut [Jari Natu5]: Turha Ehdotetuista kaivoksista ja litium akkutehtaista syntyy päästöjä

Kommentoinut [Jari Natu6]: Suomeen vaikutuksia ei juuri tule koska järjestelmät ovat jo. Ilmastoetu tulee Suomelle

~~ympäristöjärjestelmien julkaisemisesta kokonaisuudessaan yleisessä tietoverkossa ja toteaa, että vaatimuksen toteuttamiskelpoisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tulisi selvittää jatkoneuvotteluissa.~~ Valtioneuvosto katsoo, että myös ympäristötehokkuuden raja-arvoista tulisi olla perustelluista syistä mahdollista poiketa samalla tavalla kuin BAT-päätelmien päästötasoista. BAT-päästötasojen osalta tulisi jatkossakin olla mahdollista asettaa päästöraja-arvot koko vaihteluvälin alueella ja valtioneuvosto pitää perusteltuna, että ympäristölupamenettelyssä selvitetään myös mahdollisuudet vaihteluvälin alarajan mukaisten ja myös sitä alhaisempien päästöraja-arvojen käyttämiselle erityisesti silloin, kun vaihteluvälin alarajan mukaisten päästöraja-arvojen asettamiselle on ympäristönsuojelulliset perusteet huomioiden varovaisuusperiaatteen sekä ympäristöirektiivien velvoitteet. BAT-poikkeaman mahdollisuus tulisi jatkossakin säilyttää, jotta vältytään kohtuuttomilta kustannuksilta yksittäisten laitosten osalta tilanteissa, joissa päästöjen vähentämisellä ei saada aikaan merkittäviä ympäristöhyötyjä. Valtioneuvosto tukee direktiiviehdokseen lisättyjä täsmennyksiä koskien teollisuuslaitosten yhdyskuntajätevesipuhdistamoille johdettavia jätevesipäästöjä.

Valtioneuvosto tukee ehdotuksia kansalaisten tiedonsaannin, osallistumisen ja muutoksenhakuoikeuksien tehostamiseksi ja pitää selvänä ja tärkeänä, että esitetyt muutokset tosiallisesti parantavat kansalaisten tiedonsaantimahdollisuuksia ~~suhteessa hallinnollisten kustannusten kasvuun~~. Århusin sopimuksen hengessä EUssa tulisi osoittaa resursseja kansalaisyhteiskunnalle tietojen käsittelyyn.

~~Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa hillitään ehdotuksesta syntyvän hallinnollisen taakan kasvua ja varmistetaan, että se on oikeassa tasapainossa siitä saatuun lisäarvoon nähden.~~

Terveyshaittoja koskevat vahingonkorvaukset

Valtioneuvosto korostaa, että teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalan piirissä olevien laitosten osalta on tärkeää huolehtia myös siitä, että jos teollisuuslaitoksen päästöistä aiheutuu terveys- ja ympäristöhaittoja, kussakin jäsenvaltiossa on asianmukaiset oikeudelliset menettelyt tällaisen terveys- ja ympäristöhaitan korvaamiseksi. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että ei ole tarkoituksenmukaista rajata tällaista menettelyä koskemaan ainoastaan teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalassa olevia toimintoja, koska terveyshaittoja voi aiheutua myös muusta toiminnasta. Tämän lisäksi valtioneuvosto kiinnittää huomiota terveyshaittoja koskevien ehdotusten useisiin yksityiskohtiin, jotka toteutuessaan johtaisivat merkittäviin muutoksiin Suomen oikeusjärjestelmässä. Tämä koskee erityisesti positiivisena ja tärkeinä pidettäviä ympäristöjärjestöjen mahdollisuutta ryhmäkanteisiin terveyshaittoja koskevissa vahingonkorvauksissa, ja käännettyä todistustaakkaa silloin, kun terveyshaitan syy-seuraussuhde on todennäköinen sekä toisaalta osin mahdollisesti negatiivisena korvauskanteita koskevaa osin mahdollisesti jopa lyhenevää vanhentumisaikaa ja sen laskemisajankohtaa.

Seuraamukset

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että teollisuuspäästödirektiivi sisältää asianmukaiset ja suhteellisuusperiaatteen mukaiset seuraamukset direktiivin vaatimusten noudattamatta jättämisestä. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin lievällä varauksella seuraamuksia koskeviin yksityiskohtaisiin ehdotuksiin, erityisesti koskien oikeushenkilölle määrättävää sakkoa ja sen määräytymisperusteita. Jatkoneuvotteluissa näitä velvoitteita tulisi arvioida tarkemmin ja varmistaa, että kansallinen liikkumavara sallitaan kyseisten velvoitteiden osalta ja että rangaistavaksi säädettävät teot voidaan kansallisesti määritellä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä. Jatkovalmistelussa tulee myös varmistaa, että seuraamuksia koskevat ehdotukset ovat yhdenmukaisia EU:n toimielimissä käsittelyssä olevan ympäristörikosdirektiiviehdotuksen [n] kanssa.

Säädösvallan delegointi

Kommentoinut [JN7]: Menettely olisi Århusin sopimuksen ja IED periaatteien mukainen

Kommentoinut [JN8]: Ympäristöirektiivien noudattaminen voi edellyttää alhaisempia rajoja

Kommentoinut [JN9]:

Kommentoinut [Jari Natu10]: Tiedot ovat tärkeitä ja ”suhteessa hallinnosllisten kustannusten kasvuun” ei ole relevantti, kun vaikutusselvityksen mukaan kyseessä on viranomaistietokannan avaaminen julkiseksi. tämä lähinnä säästää viranomaisresursseja tietopyynnöistä

Kommentoinut [Jari Natu11]: Århusin ja direktiviin tavoitteiden

Kommentoinut [Jari Natu12]: Turha, toisto, katso edellä.

Kommentoinut [Jari Natu13]: SLL haluaisi myös ympristöhaitat korvattaviski

Kommentoinut [JN14]: lisäys

Kommentoinut [Jari Natu15]: SLL kannattaa näitä

Kommentoinut [Jari Natu16]: Esim Talvivaarassa ymmärrys vahingoista on tullut 5 vuoden jälkeen, mahdollisuus ajan lyhenemiseen on huono

Kommentoinut [Jari Natu17]: Prosenttiperusteinen sakko on Suomen yhteisösakkojen könttäsummia oikeudenmukaisempi menttely.

Kommentoinut [JN18]: Kirjoitusvirhe poista

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komissiolle ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan, joka koskee direktiivin soveltamisalan laajentamista ja edellä esitetyn mukaisesti eläinsuojien toimintasääntöjä. Näiltä osin kyse on direktiivin keskeisistä vaatimuksista, joista tulisi ensisijaisesti säätää tavanomaisessa lainsäädäntömenettelyssä tai eläinsuojien toimintasääntöjen osalta komission täytäntöönpanopäätöksellä. Soveltamisalan laajentamisen osalta valtioneuvosto voisi kuitenkin tarkastella nykyistä direktiiviehdotusta selvästi tarkkarajaisempaa tiettyjä toimialoja koskevaa komissiolle delegoitua säädösvaltaa, jos jatkoneuvotteluissa tällainen osoittautuisi perustelluksi. Samassa yhteydessä olisi kuitenkin perusteltua laajentaa komissiolle delegoitua säädösvaltaa myös soveltamisalan supistamiseksi tilanteissa, joissa vihreän siirtymän johdosta teollisuuden prosesseja muutetaan päästöttömiksi.

Valtioneuvosto pitää asianmukaisena säädösvallan siirtoa siltä osin, kuin ne toteutetaan komission täytäntöönpanopäätöksillä.